7/2692 -3-

213

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI: B.02.0.013-08/2283 **2..11./2000**
KONU: Önerge

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: a) Başbakanlığın B.02.0.KKG.0.12/106-309-9/5066 sayılı yazısı.
b) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 20.10.2000 tarihli ve KAN.KAR.MD. A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/2692-6999/17685 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Işılay SAYGIN'ın Başbakan Sayın Bülent ECEVİT'e tevcih ettiği yazılı soru önergesine ilişkin cevap ekte yer almaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Hasan GEMİCİ
Devlet Bakanı

Ek: Soru Önergesine verilen cevap.

DAĞITIM
Gereği
TBMM Başkanlığına

Bilgi
Başbakanlığa

Meşrutiyet Cad. No:19 Kat.4-5-7-8 06650 Bakanlıklar/ANKARA Tel:4192979 Fax:4184917

7/2692 -4-
214

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN IŞILAY SAYGIN'IN 7/2692-6999 NUMARALI SORU ÖNERGESİNE VERİLEN CEVAP

Uluslararası planda kadın-erkek eşitliği konusunda tek yasal ve bağlayıcı doküman olan ve ülkemiz açısından 1986 yılında yürürlüğe giren Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi 'kadınlara karşı ayrımcılık' tanımını yapmış, taraf devletleri tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımı ortadan kaldırıcı politikalar izlemekle yükümlü kılmıştır.

Kadın, Aile ve Sosyal Hizmetlerden Sorumlu Devlet Bakanı olarak atandığım 17 Ocak 1999 tarihinden bu yana CEDAW Sözleşmesi uyarınca kadınlarla erkekler arasında tam bir eşitliğin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalarım aşağıda ana başlıkları ile yer almaktadır.

Uluslararası Planda;

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin, hukuki ehliyet, hukuki ehliyetin kullanımı ve aile ilişkileri konularındaki düzenlemelerine Türk Medeni Kanununun ilgili Maddeleri ile çelişmesi nedeniyle konulan temel çekinceler 20 Eylül 1999 tarihi itibarıyla kaldırılmıştır.

Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin uygulanmasının denetimini güçlendirmek amacıyla hazırlanan ve bireylere ve bireylerden oluşan gruplara ayrımcı muameleye uğramaları halinde CEDAW Komitesine başvuru hakkı sağlayan İhtiyari Protokol 8 Eylül 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler Milenyum Zirvesinde Türkiye tarafından imzalanmıştır.

5-9 Haziran 2000 tarihleri arasında gerçekleştirilen Pekin+5 Genel Kurul Özel Oturumu sonucu kabul edilen belgelerden biri olan 'Sonuç Belgesi'nde Türkiye'nin bir çok önerisinin yer alması sağlanmıştır. Türkiye'nin girişimleri ile ilk defa bir uluslararası dokümanda 'erken ve zorla evlendirme ve töre cinayetleri' kadına karşı şiddet türleri olarak sıralanmış ve bunları ortadan kaldırmayı amaçlayan önlemlere yer verilmiştir.

Yine Türkiye'nin önerisi ile kota ve benzeri olumlu ayrımcılık uygulamaları (siyasi partiler, tüm politik faaliyetler, tüm bakanlıklar ve

politika belirleyici kurum ve kuruluşlar dahil olmak üzere) Sonuç Belgesinde yer almıştır.

Türkiye Pekin+5 Genel Kurul Özel Oturumuna bir 'ilk'e imza atarak katılmış ve Resmi Delegasyonda ilk kez sivil toplum örgütlerinin kendi aralarından seçtikleri 4 temsilci yer almıştır.

Türkiye bu yıl Mart ayında gerçekleştirilecek Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonuna Hollanda tarafından sunulacak 'Töre Cinayetlerine İlişkin Karar Tasarısı'na ortak sunucu olacaktır. Tasarının kabul edilmesi töre cinayetlerinin ortadan kaldırılmasına yönelik çabalara uluslararası planda destek olacaktır.

Uluslararası arenada Türkiye Avrupa Konseyi Kadın Erkek Eşitliği Komitesi çalışmalarına katkı vermeye devam etmektedir. Komitenin iki toplantısına iki kadın uzmanımız panelist olarak katılacaktır. Avrupa Konseyi ADACS programı kapsamında proje önerilerimiz ilgili Bakanlığa iletilmiştir.

Ulusal planda yaptığımız çalışmalar ise yasal alanda yapılan çalışmalar, kurumsallaşmaya yönelik çalışmalar, kamuoyu oluşturma ve duyarlılık artırma çalışmaları başlıkları altında özetle aşağıda verilmektedir.

Yasal Alanda Yapılan Çalışmalar;

Medeni Kanun Tasarısının eşitlikçi hükümler içermesine yönelik çalışmalar Bakanlığım döneminde hızlandırılarak sürdürülmüştür. Bu alandaki tüm çalışmalarımızda devlet-sivil toplum ortaklığı noktasından hareket etmek temel ilkemiz olmuştur. Gerek Adalet Bakanlığı'nca oluşturulan komisyon çalışmalarında gerekse Tasarının TBMM Adalet Komisyonu'nda görüşülmesi aşamasında devlet-sivil toplum işbirliği içinde hazırlanan görüş ve önerilerilerimiz her türlü platformda dile getirilmiş dolayısıyla Yasanın eşitlikçi içeriğine önemli katkılarda bulunulmuştur.

Türk Ceza Kanunu Tasarısına ilişkin olarak da benzer bir çalışma başlatılmıştır. Tasarının son şekli Bakanlığıma bağlı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğünce önümüzdeki günlerde tüm tarafların katılımı ile yapılacak bir toplantıda tartışılacak, oluşturulacak görüş ve öneriler doğrultusunda var olan girişimlerimiz hızlandırılacaktır.

Kamu Denetçiliği Kurumu Kanun Tasarısının hazırlık çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla Şubat 2000 tarihinde yine tüm tarafların

katıldığı bir toplantıyla belirlenen görüş ve önerilerin Tasarıda yer alması konusunda girişimlerimiz sürdürülmektedir. Bu çalışmanın bir parçası olarak 26 Aralık 1999 tarihinde Norveç Ombud'u Türkiye'ye davet edilmiş ve çalışmaları hakkında devlet ve sivil toplum örgütlerini bilgilendirmiştir. 2001 yılında Kamu Denetçiliği ve buna temel teşkil eden Eşitlik Yasası oluşturma çalışmalarımız devam edecektir.

4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunun uygulamasında doğan aksaklıkları gidermek amacıyla hazırladığımız Değişiklik Tasarısı Taslağı Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevkedilmek üzere Başbakanlığa gönderilmiştir. Ancak ilgili Bakanlıkların görüşleri doğrultusunda yeni bir düzenleme talep edildiğinden Taslak üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir. Bu Yasanın uygulanmasını sağlayacak kolluk güçlerinin duyarlılığını artırma çalışmalarımızı üniversite araştırma merkezleri tarafından düzenlenen eğitim programları aracılığı ile sürdürmekteyiz. Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğünce yaptırılan, genelde kadına yönelik şiddeti konu eden, özelde 4320 Sayılı Kanunun tanıtımını amaçlayan film, 20 Kasımda kamuoyuna tanıtılacaktır.

Aile Mahkemelerinin Kurulmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanmış ve konuya ilişkin ilgili Bakanlıkların görüşleri alınmıştır. Taslak şu anda kanun yazım tekniği açısından incelenmektedir ve son haline getirilmesi için Adalet Bakanlığı ile ortak çalışmalar yapılmaktadır.

Anayasamızın genel eşitlik ilkesini düzenleyen 10 uncu maddesinin değiştirilmesine ilişkin önerimiz ile 'kanun önünde eşitlik' ilkesini 'sonuçta eşitlik' ilkesine dönüştürmeyi amaçlamaktayız. TBMM'de yeterli sayıda imza toplandığında teklif, Parlamentonun Anayasa Komisyonunda görüşülecektir.

Doğum izinleri konusunda farklı sosyal güvenlik kuruluşlarına bağlı olarak çalışanlar arasında eşitlik sağlamak ve izin sürelerini Avrupa Birliği standartlarına uyumlu hale getirmek amacıyla bir Kanun Tasarısı Taslağı hazırlanmıştır. Hazırlanan Taslak Bakanlıklar ve ilgili kuruluşların görüşlerinin alınmasını takiben Başbakanlığa gönderilmiştir.

Mahalli İdareler Reformu Yasa Tasarısına belediyelerin sığınmaevi açmak yükümlülüğü getiren düzenlemelerin konulması katkımızla gerçekleştirilmiştir.

Kurumsallaşmaya Yönelik Çalışmalar;

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Tasarısı geçtiğimiz yasama döneminde Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilerek Genel Kurulun gündemine alınmıştır. İçinde bulunduğumuz yasama döneminde Teşkilat Yasasının Genel Kurulda kabul edilmesi beklenmektedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinde Kadın-Erkek Eşitliğini İzleme Komisyonu kurulmasına dair önerimiz Kurul olarak değiştirilerek 8 Mart 2000 tarihinde Anayasa Komisyonunda kabul edilmiştir. Meclis İçtüzüğü değişikliklerinden biri olan bu düzenleme Genel Kurulda görüşülmek üzere gündeme alınmıştır. İçinde bulunduğumuz yasama döneminde Kurul'un çalışmalarına başlayacağı düşünülmektedir.

13 İl valiliği bünyesinde kurulan Kadının Statüsü Birimleri ile Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü 'nün bağlarının güçlendirilmesi amacıyla 27 Kasım-1 Aralık 2000 tarihleri arasında Ankara'da A.Ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi işbirliği ile bir eğitim programı gerçekleştirilecektir. Bu eğitim programının taşrada kurumsallaşma çalışmalarına önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bakanlığıma bağlı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü ile 13 üniversitede kurulan kadın araştırma merkezlerinin çalışmaları işbirliği içinde devam etmektedir. Ankara'da bulunan Üniversite araştırma merkezleri ile toplumsal cinsiyet eğitimi eğitici eğitimine ilişkin bir proje 13 Kasım 2000 tarihi itibariyle başlatılacaktır.

Sivil toplum örgütleri ile işbirliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesine yönelik çalışmalar devam ettirilmektedir. Bu kapsamda sivil toplum örgütlerince kurulan Eğitim, Sağlık, Hukuk ve İstihdam komisyonlarına 'Çalışma Yaşamında Kadın' Komisyonu eklenmiştir. Ülke çapında sivil toplum örgütlerinin katılımı ile 2001 yılı başında bir toplantı düzenlenecek Pekin +5 bağlamında yeni stratejiler belirlenecektir. Günümüz ihtiyaçlarına birebir cevap vermek üzere yeni politikalar üretilmesi amacıyla tüm tarafların katılacağı 2 günlük bir toplantının Abant'ta gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

Kamuoyu oluşturma ve duyarlılık artırma çalışmalarımız kapsamında, son altı ayda 15 Mayıs-15 Haziran 2000 tarihleri arasında 81 il ve çok sayıda ilçe ve beldede 'Kadın 2000' toplantıları düzenlenmiş olup, Sinop, Urfa ve Kayseride bu faaliyetler halen devam etmektedir. Bu toplantı sonuçlarının yayın haline getirilmesi amaçlanmaktadır.

26 Ekim 2000 tarihinde "Eğitim Materyallerinde Cinsiyetçi Ögeler" başlıklı bir panel ile 'Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik; 1928'den Günümüze' isimli fotoğraf sergisi gerçekleştirilmiştir. Katılımın çok yüksek olduğu Panel sonucunda eğitim materyallerinin cinsiyetçi ögelerden ayıklanması doğrultusunda ortak bir görüş oluşturulmuştur. Panel bildirileri çok yakın bir gelecekte kitap olarak bastırılacaktır.

TRT-GAP Televizyonu kadın-erkek eşitliği alanında çeşitli konularda 6 spot film hazırlamaktadır. Bu filmler Aralık ayında televizyonda gösterime hazır olacaktır.

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen ve finansmanı Dünya Bankası tarafından sağlanan Kadın İstihdamının Geliştirilmesi Projesi başarı ile sonuçlandırılmış, proje kapsamında yaptırılan araştırmalar kitap halinde yayınlanmıştır.

Bakanlığıma bağlı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü halen yeni proje hazırlıkları içinde olup, Dünya Bankası, UNDP, UNFPA ile ön görüşmeler yapmaktadır.

Pekin +5 Genel Kurul Özel Oturumu hazırlık süreci, Oturum'da Türkiye tarafından yapılan katkıları ve oturum sonucu kabul edilen belgelerin özet metinlerini kapsayan kitapçık, Haziran 2000 tarihinde hazırlanmış basılmış ve en geniş şekilde dağıtılmıştır.

Pekin+5 Genel Kurul Özel Oturumu sonucunda kabul edilen ve geçtiğimiz günlerde resmi versiyonu B.M. tarafından yayınlanan 'Siyasi Deklarasyon ve Sonuç Belgesi' Türkçeye çevrilmiş ve basılma aşamasına getirilmiştir.

Kimlik bilgileri ve kimlik belgesinde baba adı yanında 'ana' adının da yer almasına yönelik çalışmalar yukarıda özet halinde verilen çalışmalarımızın sadece bir parçasını oluşturmaktadır.

Bilindiği üzere, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesinin 5 inci maddesinin (b) fıkrası; çocukların yetiştirilmesinde anne ve babaya ortak sorumluluk vermektedir.

Çocuğun bakımı, yetiştirilmesi ve toplumsal yaşama hazırlanmasında anne ve babanın hak ve sorumluluklarının eşit olduğu gerçeğinden hareketle ve kadının bu anlamda harcadığı emeğinin görünür kılınmasını da amaçlayarak, soru önergesine konu edilen "kimlik bilgilerini içeren belgelerde "baba adı"nın

yanında "ana adı"nın da yer alması" konusundaki çalışmalar 1998 yılında başlatılmıştır.

Kimlik kartları, diploma, pasaport, sürücü belgesi gibi nüfus kütüğüne ait bilgiler içeren belgelerde "baba adı"nın yanısıra "ana adı"nın da yer alması için; Başbakanlık, İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıkları ile YÖK Başkanlığı ve Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Genel Müdürlüğüne 27.05.1998 tarihli birer yazı gönderilmiştir.

Gelen cevabi yazılarda; İçişleri Bakanlığı sözkonusu uygulamanın zaten mevcut olduğunu, Milli Eğitim Bakanlığı önerimiz doğrultusunda gerekli düzenlemelerin yapıldığını, Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı, Üniversite Rektörlüklerine konunun iletildiğini yazılı olarak bildirmiş, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Genel Müdürlüğü gerekli değişikliğin yapıldığını beyan etmiştir.

Bu kapsamda başlatılan çalışmaları tamamlamak amacıyla, Genelkurmay Başkanlığı, Adalet, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Sağlık ve Maliye Bakanlıkları ile Türkiye İş Kurumu ve Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüklerine gönderilen yazılar ile kuruluşlardan gerekli düzenlemeleri yapmaları talep edilmiştir.

Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan yazımızda Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı tarafından düzenlenen her türlü kimlik belgelerinde ve Milletvekili kimlik kartlarında baba adının yanısıra "ana adı" bölümünün de yer alması konusunda gerekli düzenlemelerin yapılması hususu arz edilmiştir.

Bakanlığım her konuda olduğu gibi bu konuyu da gerekli duyarlılık ve bilinçle takip etmektedir.

Soru önergesi kapsamında Bakanlığım tarafından gerçekleştirilen diğer çalışmalar aşağıda sunulmuştur.

Türk Medeni Kanununun soyadıyla ilgili 153. maddesinin değiştirilmesine ilişkin Kanun Tasarısı hazırlanmış ve bu Tasarı Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilerek kadına evlendikten sonra talep ettiği takdirde kocasının soyadından önce gelmek üzere kendi soyadını da kullanabilmesi olanağı sağlanmıştır.

Hazırlanan bir başka Kanun Tasarısı doğrultusunda Gelir Vergisi Kanununda değişiklik yapılarak evli kadınların kocalarından ayrı olarak beyanname düzenleyip, gelir vergisi mükellefi olmaları sağlanmıştır.

Nüfus cüzdanlarında yer alan Medeni Hal bölümüne ilişkin bir çalışma yapılmış, İçişleri Bakanlığı'ndan nüfus cüzdanlarında yer alan evli, bekar, dul, boşanmış ifadelerinin kaldırılarak medeni durumun sadece evli veya bekar şeklinde düzenlenmesi talep edilmiş, anılan talep ilgili Bakanlıkça uygun görülerek uygulama bu yönde değiştirilmiştir.

T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'ne yazılan bir yazı ile dul ve yetim tanıtım kartlarının emekliye yakınlığı bölümünde yer alan "dul kadın" ve "yetim" ifadelerinin yerine eşi, kızı, oğlu, annesi, babası ibarelerinin yer alması sağlanmıştır.

Yine T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'ne gönderilen bir yazı ile Genel Müdürlükçe düzenlenen sağlık karnelerinin veriliş nedeni bölümüne muhtaç çocuk, dul kadın gibi ibarelerin yerine eşi, kızı, oğlu, annesi, babası ibarelerinin yazılması sağlanmıştır.